

Akılcı İlaç Kullanımı

Genel sağlık bilincinin düşük, koruyucu ve önleyici sağlık hizmeti anlayışının yetersiz olduğu Türkiye gibi ülkelerde, sağlık profesyonellerine ve tedaviye erişim geleneksel olarak büyük önem ve öncelik taşıyor.

Türk toplumu "ilaca" her zaman çok düşkün oldu. Doktorun tek karar verici, eczacının yönlendirici; eş, dost, komşunun da "akıl verici" olduğu bir sistemde, hastaların veya sade vatandaşın ilaç ve tedavi hakkında fazla bir şey bilmesine gerek yoktu. Bu nedenle yıllar boyunca ülkemizde ilaçlar farmakolojinin en temel kurallarına bile aykırı şekilde kullanılmaya devam etti.

Sağlık sisteminde son yıllarda ortaya çıkan gelişmeler, sistemin iki önemli oyuncusu olan düzenleyici otorite ve endüstrinin ilaç kullanımı konusunu ciddi biçimde sorgulamaya başlamasına neden oldu.

Aslında akılcı ilaç kullanımı, tanımı itibarıyla zaten her zaman olması gereken bir şey; ama son dönemlerde artan şekilde gündeme gelmesi, bir rasyonellik arayışından ziyade, ekonomik zorunluluklar nedeniyle oldu. Her ne kadar akılcı ve akılcı olmayan ilaç kullanımı konseptleri Dünya Sağlık Örgütü orijinli medikal kavramlar olarak gözükse de, konunun gündemde yerini alması daha ziyade ekonomik ve sosyal nedenlere dayanıyor.

Son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de akılcı ilaç kullanımına olan ilgi arttı. Ülkemizde Sağlık Bakanlığı konuyu ciddi biçimde ele alıp bu konuyla spesifik olarak ilgilenen özel bir birim kurdu ve bu birim önemli çalışmalara imza atmaya başladı. Önümüzdeki dönemde tedavi kılavuzlarının yaygınlaşarak daha etkin biçimde kullanılması ile birlikte bu çalışmaların daha da kapsamlı hale gelmesi bekleniyor.

İlaç endüstrisi henüz konuyu tam anlamıyla sahiplenmese de, Abdi İbrahim örneğinde olduğu gibi bazı öncü inisiyatifler, firmaların düzenleyici otoriteye bu konuda eşlik etmeye hazır olduğunun bir göstergesi. Aslında akılcı ilaç kullanımı, ilaç sektörün otoriteyle ciddi bir iş birliği yapabileceği, iletişim kanallarının açılmasıyla tarafların birbirlerini daha yakından tanımalarını ve anlamalarını sağlayabilecek bir platform olma potansiyeli taşıyor. Akılcı ilaç kullanımının sadece bir boyutu olan gereksiz ilaç tüketiminin azaltılması bile, sağlayacağı azımsanmayacak ekonomik tasarruf ile olumlu açılımlara zemin oluşturabilir.

Örnek olarak antibiyotik kullanımında son yıllarda sağlanan göreceli iyileşmeye rağmen, ülkemizde gereksiz ve hatalı kullanım oranları hala çok yüksek. Bu alanda toplumun farkındalığını artıracak yaratıcı inisiyatifler, akılcı ilaç kullanma nosyonunun geniş kitlelerce benimsenmesi yolunda güzel bir başlangıç olabilir. İlaç ve sağlık ürünleri endüstrisi, bu noktada özellikle teknoloji ve iletişim konusundaki yetkinliklerini yenilikçi sağlık ekonomisi çalışmaları ile destekleyebilirse, son yıllarda geçerli olan fiyatları baskı altında tutmaya dayalı tasarruf anlayışına anlamlı bir alternatif sunma şansını yakalayabilir.

Dr. Ali Alkan

Daire Başkanı

TİTCK AKILCI İLAÇ KULLANIMI, İLAÇ TEDARİK YÖNETİMİ ve TANITIMI DAİRESİ

Akılci İlaç Kullanımı (AİK) ilk defa 1985 yılında Kenya-Nairobi'de gerçekleştirilen Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Toplantısı'nda, "Kişilerin klinik bulgularına ve bireysel özelliklerine göre; uygun ilacı, uygun süre ve dozda, kendilerine ve topluma en düşük maliyetle sağlayabilmeleridir." şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımda yer alan maddelerden birinin veya birkaçının karşılanmaması durumu "Akılci Olmayan İlaç Kullanımı (AOİK)" olarak kabul edilmektedir. AOİK, hastaların tedaviye uyumunun azalmasına, ilaç etkileşimlerine, antibiyotiklere karşı direnç gelişmesine, hastalıkların tekrarlamasına ya da uzamasına, advers olay görülme sıklığının artmasına ve tedavi maliyetlerinin artmasına neden olabilmektedir. AOİK sadece ülkemizde değil tüm dünyada halk sağlığını etkileyen ciddi bir sorun olarak devam etmektedir. Bu bağlamda DSÖ'nün önerileri doğrultusunda ülkemizde "Akılci İlaç Kullanımı (AİK) Programı" yürütülmektedir. Bakanlığımız bünyesinde AİK çalışmaları 20 yıldan uzun bir zamandan beri sürdürülmektedir. Ekim 2010'da İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü bünyesinde "Akılci İlaç Kullanımı Şube Müdürlüğü" kurulmuştur. Mart 2012'de ise 663 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kurumumuz bünyesinde "Akılci İlaç Kullanımı, İlaç Tedarik Yönetimi ve Tanıtımı Dairesi" kurulmuştur. AİK'i destekleyecek faaliyetlerin yürütülmesi için koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması; ayrıca hekim, eczacı, yardımcı sağlık personeli, halk ve ilaç sektörüne yönelik AİK konusunda davranış değişikliği oluşturmak amacı ve etki edilen taraflarda AİK ile ilgili farkındalık, bilgi ve bilinç düzeylerini artırmak hedefiyle sorumluluk sahibi tüm tarafları kapsayacak şekilde kurumumuzca "Akılci İlaç Kullanımı Ulusal Eylem Planı 2014-2017" hazırlanmış ve uygulamaya konmuştur. Bu planda, AİK yapılması ve koordinasyon, hekim, eczacı, yardımcı sağlık personeli, halk ve ilaç sektörü ayrı ayrı başlıklarda değerlendirilmiştir. Her başlık için idari düzenlemeler ve planlamalar, tanıtım, eğitim ile izleme ve değerlendirme olmak üzere toplamda 99 faaliyet planlanmıştır. Önlem alınmazsa yeni molekül keşfinin neredeyse durduğu antibiyotiklerde bakteri direnci nedeniyle yakın gelecekte basit enfeksiyonlarda dahi ölüme varan vakalar görülebilecek. Bu plan hazırlanırken tüm dünyayı ve geleceğimizi ilgilendiren çok önemli bir tehdit olan antibiyotik direncinin önüne geçmek adına antibiyotiklerin akılci kullanımının sağlanması, psikiyatrik hastalıkların ve göğüs hastalıklarının tedavisinde kullanılan ilaçların ayrıca çoklu ilaç kullanımının yüksek olduğu yaşlı hasta gruplarında ilaçların akılci kullanımının sağlanması öncelikli faaliyet alanları olarak kabul edilmiştir.

Bu plan kapsamındaki faaliyetler 4 yıllık bir sürece yayılmış, ulaşılması planlanan hedefler ihtiyaçlara ve önceliklere göre farklı zaman dilimlerinde gerçekleştirilmek üzere planlanmıştır. Planlanan bu faaliyetlerin, bakanlığımıza bağlı kurum ve kuruluşlar, Sosyal Güvenlik Kurumu, Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Yüksek Öğrenim Kurumu, üniversiteler, meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve medya ile iş birliği içinde gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca 26 Ekim 2010 tarihinde Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü'nde AİK'nin yaygınlaştırılması amaçlanarak Reçete Değerlendirme Projesi (RDP) adıyla başlatılmış olan, Aile Hekimliği Bilgi Sistemi (AHBS) üzerinden verilerin alınarak tüm aile hekimlerinin reçeteleri için izleme, değerlendirme ve kendi reçeteleri ile ilgili bilgilendirme yapılabilmeye imkân sağlayan elektronik bir sistem olan Reçete Bilgi Sistemi (RBS) aracılığıyla analizler yapılmaktadır. Kasım 2013'te aile hekimlerinin kendilerine aylık olarak bilgilendirme yapılmaya başlanmıştır. 15 Ocak 2013 tarihi itibarıyla tüm sağlık kurumlarında e-reçete uygulamasına geçilmesiyle, SağlıkNET2'den alınan verilerle tüm hekimlerin reçeteleri için izleme, değerlendirme ve kendi reçeteleri ile ilgili kendilerine web sayfaları üzerinden bilgilendirme yapılabilmektedir. İlaç tüketim istatistiklerinin sunumuna ve doğru şekilde karşılaştırılmasına imkân sağlayan DSÖ tarafından desteklenen, yönetilen ve geliştirilen ATC-DDD metodolojisinde ilaç tüketim miktarları hesaplanmaktadır. Bu metodoloji ile ülkemizin 2011 Yılı "Sistemik Kullanılan Antibakteriyeller" e ait antibiyotik tüketimi "1000 Kişi Başına Düşen Günlük Antibiyotik Tüketim Miktarı (DİD)" olarak hesaplanmıştır. DSÖ ve Belçika Antwerp Üniversitesi koordinatörlüğünde, Türkiye'nin de içinde olduğu 13 AB üyesi olmayan ülkenin söz konusu verileriyle katıldığı bir çalışma yapılmış ve "The Lancet"de 20 Mart 2014'te yayınlanmıştır.

Son olarak şunu diyebiliriz ki, AOİK'nin neden olduğu sorunlar toplumun her kesimini ilgilendirmektedir. AİK'in sağlanması ve planlanan bu faaliyetlerin ve yürütülen tüm çalışmaların başarıyla beklenen hedeflere ulaşabilmesi için her paydaşın üzerine düşen görevi yerine getirmesi gerekmektedir.

Turgut Tokgöz

Genel Sekreter
İEİS

Akılcı ilaç kullanımı, ilacın üretiminden eczaneye ulaşmasına, doktor tarafından reçeteye yazılıp hasta tarafından kullanılmasına, ilaç atıklarının kurallarına uygun şekilde imhasına kadar geçen süreçteki tüm aşamaları kapsamaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yanlış ilaç kullanımı halk sağlığını etkileyen ciddi bir sorundur. Akılcı olmayan ilaç kullanımı hastalık ve ölüm oranlarında artış olmasına, ilaçların yan etki riskinin artmasına, hastaların tedaviye uyuncunun azalmasına, ilaç etkileşimlerine, bazı ilaçlara karşı direnç gelişmesine, hastalıkların tekrarlamasına ya da uzamasına, advers olay görülme sıklığının artmasına, tedavinin ekonomik ve sosyal maliyetinin artmasına neden olmaktadır. Toplumla "Akılcı İlaç Kullanımı" alışkanlığının kazandırılmasında, hangi ilacın kullanılacağına karar veren hekim, ilacın kullanımına dair danışmanlık hizmeti veren eczacı ve hasta ortak sorumluluk taşıyor. Ancak bu farkındalığın oluşmasında hekim ve eczacı kadar, bu konuda hizmet veren endüstrinin de desteği büyük önem taşıyor.

Bu sorunlara çözüm oluşturulabilmesi amacı ile DSÖ'nün önderliğinde, birçok ülkede, akılcı ilaç kullanımına yönelik programlar yürütülmektedir. Ülkemizde bu konu, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'nun görevleri arasındadır. Kurum, "Akılcı İlaç Kullanımı, İlaç Tedarik Yönetimi ve Tanıtım Daire Başkanlığı" bünyesinde geliştirdiği çeşitli projelerle konu üzere yoğun olarak çalışıyor. Biz de endüstri olarak bu çalışmalara, gerekli katkı ve desteği sağlamak için çaba gösteriyoruz. Artan nüfus, sağlık hizmetlerinde ve ilaca erişimde iyileşme, ortalama yaşam süresindeki yükselme, artan refah düzeyi ve farkındalık gibi faktörler önümüzdeki dönemde ilaç kullanımını kaçınılmaz olarak artırmaya devam edecektir. Akılcı ilaç kullanımının yaygınlaştırılması, ilaç bütçelerinin rasyonel kullanımına da fayda sağlayacaktır.

Bilindiği üzere, özellikle son dönemde gerçekleştirilen sağlık reformları sonucunda, sağlık hizmetlerine erişimin artmasına paralel olarak ilaca erişim de artmıştır. Bunun getirdiği maliyet artışını karşılayabilmek için oluşturulan fiyat ve iskonto bazlı tedbirler nedeniyle ilaç endüstrisinin sürdürülebilirliği endüstrideki en önemli sorundur.

Bu kapsamda, artık ilaçta tasarrufun fiyat düşüşüyle değil, akılcı ilaç kullanımının yaygınlaştırılması ve tanı tedavi rehberlerinin hayata geçirilmesi gibi yöntemlerle sağlanmaya çalışılması önem taşımaktadır.

Osman Kara

Genel Sekreter ve Yürütme Kurulu Başkanı
AİFD

Türkiye, akılcı ilaç kullanımının özendirilmesine yönelik önceliklerini doğru ve etkin olarak belirlemelidir. Doğru ilacı, doğru zamanda ve doğru miktarda kullanmayı ifade eden "Akılcı İlaç Kullanımı" tüm diğer ülkeler için olduğu gibi ülkemiz açısından da büyük önem taşımaktadır.

İlaçta etkin ve doğru tasarruf için öncelikle akılcı ilaç kullanımını mümkün kılan kararların alınması gerekmektedir. Bu noktada tedavi kılavuzlarının sektörün iş birliğiyle doğru şekilde oluşturulması önemli bir adım olacaktır. Aksi takdirde, hastanın tedavi olması gecikecek, hastane ve ameliyat gibi daha maliyetli olan kalemler artış gösterecek ve hastanın işine gidemediği, üretken olmadığı dönem uzayacaktır.

Akılcı ilaç kullanımı bugün tüm dünyada bunların önüne geçerek, toplum ve ekonomi için değer yaratmakta ve gerçek tasarrufun yolunu açmaktadır. Türkiye de bu yolu tercih etmelidir.

AİFD olarak, ilaç masraflarımızı, toplumun çıkarları ve ekonomik kriterler ekseninde tartışmayı çok önemsiyoruz. Hastalarımızın ilaç ve tedavilere erişimini kolaylaştırırken, paydaşların bilinçlendirilmesi suretiyle akılcı ilaç kullanımını destekliyoruz ve bu konuda gerekli adımların atılması için her platformda yapılan çalışmalara katkı sunmaya devam ediyoruz.

Ülkemizin refahı arttıkça hükümetin de temel sağlık hizmetlerini iyileştirmesi ve yaygınlaştırması hem doğaldır, hem de sorumluluğudur. Bu bakımdan sağlık harcamaları faturasının artması bir sürpriz değildir. Ancak ülkemizde ilaç endüstrimizin de ortaya koyduğu yüksek özveri sonucunda, bu artış olabilecek en düşük düzeyde kalmaktadır. Öte yandan, OECD ortalamaları göz önüne alındığında, Türkiye'nin ilaç harcamaları alanında gelişmiş ülkeleri yakalamak için daha kat etmesi gereken uzun bir mesafe bulunduğu net bir şekilde görülmektedir.

Akılcı ilaç politikasının daha etkin uygulanması konusunda özverili katkıyı vermeye devam edeceğimizin bilinmesini isteriz. Sağlıkta kamunun maliyet odaklı bütçe oluşturma yaklaşımının talebin kontrol edilmesi eksenli politikalar geliştirirken, yalnızca ilaç harcamalarının değil, 2023 Vizyonu içinde Türkiye'nin "Ar-Ge ve Üretim Üssü" olması hedefi doğrultusunda sektörün sürdürülebilirliğinin teminat altına alınmasına yönelik teşvik edici politikaların oluşturulması çok kritik bir konudur.

Bu noktada Türkiye'nin PIC/S'e (Pharmaceutical Inspection Convention and Cooperation Scheme) üyelik işlemlerinin hızlandırılmasının katkıda bulunacağına inanıyor ve bu süreci başarıyla yöneten Tıbbi Cihaz ve İlaç Kurumu'nu kutluyoruz. Ruhsatlandırma ve GMP (İyi Üretim Uygulamaları) denetimleri konusundaki aksaklıkların ve gecikmelerin giderilmesi anlamında paralel başvuruya geçilmesinin BIO 2014'te Kalkınma Bakanımız Sayın Cevdet Yılmaz tarafından bizzat duyurulması, çok önemli ve sevindirici bir gelişmedir. Bu anonsun ve uygulamasının çok yakın takipçi ve destekçisi olacağız.

Yeni tedavilere ve ilaca erişim için ilaçların geri ödeme listesine girişinin kolaylaştırılması, bilimsel kriterlere dayanan değerlendirmelerin yapılabilmesi için kurum verilerinin sektörel paylaşılması, daha fazla sayıda yeni ilacın değerlendirilmesine yönelik olarak SGK'nın süreçlerinde hızlandırılmaya gidilmesi ve geri ödeme listesine girişte şeffaflık oluşturulması çok büyük önem taşımaktadır.

Önümüzdeki dönemde sürdürülebilir ve öngörülebilir, ülkeye değer katan bir sektörün varlığı için, sektörün sürdürülebilir büyümesine darbe vuran birim fiyatta düşüş politikalarından vazgeçilmeli; ekonominin genelinde uygulanan dalgalı kur politikasının ilaç sektöründe de uygulanarak sektörün küresel gelişmelere esnek ve hızlı yaklaşımı sağlanmalıdır. Bu noktada, Türkiye'de kişi başına yıllık ilaç tüketimi 2013 yılı için yaklaşık 105,5 dolar düzeyindedir ve bu rakam, pek çok OECD ülkesinin çok gerisinde kalmaktadır.

Bir ülkenin ulusal gelirinin, bir başka ülkeden düşük olması, birinci ülkede yaşayan hastaların en yeni ve en etkin tedavi ve ilaçlara erişmeye, ikinci ülkenin hastalarından daha az hakkı olduğu anlamına gelemez. Kaldı ki ülkemiz, artık kişi başına düşen milli gelir anlamında 20.000 dolara yaklaşarak çok önemli bir seviyeyi yakalamıştır.

Bu bakımdan Türkiye'nin yapması gereken yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik olarak fiyatlandırma politikalarının tekrar gözden geçirilmesi, yenilikçi sektörün Ar-Ge, klinik araştırma ve üretim kapasitesini Türkiye'ye çekerken, kaynaklarını doğru ve verimli bir şekilde kullanmak, önleyici tedavi yöntemlerine ve tedavi kılavuzlarına ağırlık verilirken, akılcı ilaç kullanımının özendirilmesine yönelik önceliklerini doğru ve etkin olarak belirlemektir.

Dr. Murat Yayı

Medikal Direktör
ABDİ İBRAHİM

Önce bazı rakamlarla Türkiye'deki ve dünyadaki durumu özetlemeye çalışayım. Türk Eczacıları Birliği ve Türk Algoloji Derneği'nin Şubat-Ekim 1999 tarihleri arasında gerçekleştirdiği "Türkiye'de Erişkinlerin Ağrı Sıklığı ve Baş Etme Yöntemleri" konulu araştırmalarında; Türkiye'de ağrı yakınması ile karşı karşıya olanların %73'ünün ağrı kesici kullandığı ve ağrı kesici kullananların ise %42'sinin hekime başvurmadan ağrı kesici kullandığı belirlenmiştir (1).

2010 yılında Mersin il merkezinde sağlık ocaklarına gelen hastalarda yapılan bir araştırmada, hastaların %31,3'ünün reçetesiz ilaç aldıkları belirtilmiştir. Hastaların yaklaşık %28'i analjezikleri ve %6'sı antibiyotikleri reçetesiz aldıklarını ifade etmişlerdir (2).

Bu sene yayınlanan bir çalışmada ise 2011 yılında Türkiye'nin de içinde bulunduğu Doğu Avrupa ülkelerindeki antibiyotik kullanımı araştırıldığında, Türkiye'de her 1000 kişi başına günlük antibiyotik tüketimi 42,3 idi. 13 ülkenin katıldığı bu araştırmada Türkiye en yüksek antibiyotik kullanımı ile liderliği almaktadır. Diğer Doğu Avrupa ülkelerinin hepsinde bu oran 40'ın altındaydı. (3). Avrupa ülkelerinin incelendiği bir başka araştırmada ise en yüksek Fransa'da bile bu oran 32,2 idi (4).

Yine rakamlarla yukarıdaki durumun getirdiği sonuçları yazacak olursak; Avrupa'da her yıl 25.000 kişi dirençli bakteriler yüzünden ölmektedir. Metisiline dirençli staphylococcus aureus çeşitli Avrupa Birliği ülkelerinde %25-50 arasında değişmektedir. Türkiye'de ise bu oran %30'ların üzerindedir (5).

Dirençli bakteriler için yeni antibiyotiklerin keşfi ise gittikçe zorlaşmaktadır. Bu yüzden; "Akılcı İlaç Kullanımı" için akılcı sistemlere ihtiyaç var. Tek tek birbirinden bağımsız çalışan kurumlar yerine birçok kurum veya kuruluşun elele vererek çalışacağı bir sistem; Sağlık Bakanlığı- Türk Eczacıları Birliği- Türk Farmakoloji Derneği-Halk Sağlığı Kurumu-Aile Hekimleri Derneği, Türk Tabipleri Birliği-özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ve tabii ki ilaç sektörü. Sağlık Bakanlığı ve diğer kurum ve kuruluşlar arasında sektörler arası ve taraflar arası iş birliği ilkesi herkes tarafından benimsendiği ölçüde akılcı ilaç kullanımı devam eder.

Akılcı ilaç kullanımının özellikle antibiyotik kullanımı ile ilgili sorunları çözmek için Sağlık Bakanlığı ve Türkiye Halk Sağlığı Kurumu önderliğinde atılacak adımları belirlemek amacıyla toplantıların ilki 18-19 Mart tarihlerinde yapıldı. İlaç sanayiinin sorumlulukları; öncelikle iyi üretim uygulamalarına uygun üretimin sürdürülerek etkin, kaliteli ve güvenilir ilaçların pazarda bulunmasını sağlamak, sağlık otoritelerine ve sağlık profesyonellerine eksiksiz, objektif, bilimsel ve anlaşılabilir bilgilerin ulaştırılmasını sağlamak, tanıtım faaliyetlerinde, tanıtım kurallarına ve pazarlama etiğine eksiksiz uyulmasını sağlamak ve son olarak da ilgili taraflarla iş birliği yapıp bilgi birikiminin paylaşılmasını gerçekleştirmektir.

Abdi İbrahim olarak bizler, bu konuda bir adım daha ileri giderek Akılcı İlaç Kullanımı çatısı altında toplumun akılcı ilaç kullanımı ile ilgili bilinçlendirilmesini sağlayarak toplum ayağının daha da güçlenmesini hedef edindik.

Bu konuda aktif olarak reklamlar, broşürlerle kişilerin ilaçlarını doktorunun kontrolünde, önerilen doz ve sürede, eczacıya danışarak kullanmaları gerektiği bilgisini paylaştık.

Daha sağlıklı toplum, daha sağlıklı nesil için hepimiz elele vermeliyiz.

Kaynaklar: Uskun E et al. STED.2004;13 [12]:451-454 / Yapıcı G et al. Dicle Tıp Dergisi.2011;38(4):458-465 / Versparten A et al. Lancet Infect Dis.2014;14:381-387 / Goossens H et al. Lancet.2005;365:579-87 / WHO. European Strategic Action Plan on Antibiotic Resistance.2011

Ayşegül Kahraman

Ruhsatlandırma Müdürü
CHIESİ İLAÇ TÜRKİYE

Akılcı İlaç Kullanımı, ilaç sektöründeki diğer kurumlarda olduğu gibi Chiesi Türkiye olarak bizim de gündemimizde önemli bir yere sahip.

OECD Sağlık Raporu'nda ilaç ve dayanıksız tıbbi malzemelerin bir ülkenin ekonomisine yük getireceği kritik eşiğin, toplam sağlık harcamalarında %10 olarak belirtildiğini biliyoruz. 1999-2000 yıllarında gerçekleştirilen Türkiye Ulusal Sağlık Hesapları Araştırması'nda, ülkemizin 2000 yılındaki ilaç ve dayanıksız tıbbi tüketim malzemesi harcamasının toplam sağlık harcamasındaki payının %33,5 olduğu tespit edilmişti. Bu tespit, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de ciddi bir sorun olan etkisiz, yanlış ve gereksiz ilaç kullanımının azaltılması için proje çalışmalarının hayata geçirilmesi zorunluluğunu doğurdu.

Ülkemizde "Akılcı İlaç Kullanımı"nın sağlanması konusunda farkındalığın oluşturulması ve toplum bilincinin artırılmasına yönelik çalışmalarda sorumluluk sahibi taraflar; düzenleyici otorite, hekim, eczacı, sağlık personeli, hasta / hasta yakını, meslek örgütleri ve elbette ilaç sektörüdür.

Chiesi Türkiye olarak biz de ülkemizde Akılcı İlaç Kullanımı'na yönelik çalışmaları ürün portföyümüz (solunum, yenidoğan, kardiyovasküler hastalıklar, alerji, anti-inflamatuvar tedavilere yönelik) ve etik anlayışımız çerçevesinde iç ve dış faaliyetlerimizle destekliyoruz.

İç faaliyetlerimizde, "Akılcı İlaç Kullanımı" ilkeleri olan; etkili, güvenli, bireysel tedaviye ve endikasyon gerekliliğine uygun dozlanabilen, farmakoekonomik değere sahip ürünlerimizle ilgili ekiplerimizi eğitirken, onları ürünlerimizin sahip oldukları özellikler ve sağladıkları faydalara dayalı olarak Akılcı İlaç Kullanımı esaslarına göre bilinçlendiriyoruz. Diğer yandan hekim ve eczacılarımıza yönelik tanıtım çalışmalarımızda neden-sonuç ilişkisine dayalı aktarımları temel alıyoruz. Düzenlediğimiz yüksek katılımlı toplantı ve sempozyumlarımızın programlarında "Akılcı İlaç Kullanımı ve İlkeleri"ne yer veriyor ve bu ilkelerin ilgili tedavi segmentindeki objektif yansımalarına da mutlaka değiniyoruz.

Dış faaliyetlerimizde ise, İlaç Bilincini Geliştirme ve Akılcı İlaç Derneği'nin, "Akılcı İlaç Kullanımı Bilincinin Farkındalığı ve Yaygınlaştırılması" yönündeki sağlık çalışanı eğitim programlarına etik yönde destek veriyoruz. Chiesi Türkiye olarak Akılcı İlaç Kullanımı'nın toplum sağlığına etkileri konusunda sorumlulukla hareket ediyor ve bu alanda gerçekleştirilen farkındalığın geliştirilmesi projelerini desteklemeyi esas alıyoruz.

Dr. Pınar Egemen

Medikal ve Ruhsatlandırma Direktörü
LUNDBECK TÜRKİYE

İyileşmeyi sağlamak için verilen ilaç tedavisinin etkin, güvenilir, uygun ve maliyet etkin olması, "akılcı ilaç kullanımı" olarak değerlendirilmektedir.

Bunun için öncelikle hastanın hekime ulaşması ve doğru teşhisin konulması gerekmektedir. Hastaya ve endikasyona uygun ilaç seçimi önem taşımaktadır. İlaçların endikasyonunun, dozunun, tedavi süresinin hastalığın tedavisine uygunluğu ve hastanın bu tedaviye ne kadar uyabileceği değerlendirilmelidir. Bu aşamada hem "hastalık yoktur, hasta vardır" bakış açısıyla kişinin hastalığıyla birlikte tıbbi özgeçmişini değerlendirilmeli hem de ilaçların onaylı kısa ürün bilgileri ile güncel tanı ve tedavi kılavuzları esas alınmalıdır.

İlaçlar, endüstri tarafından geliştirilirken dünyada sağlık otoriteleri tarafından konulmuş kurallar doğrultusunda geliştirilirler. Temel olarak bu kurallar, ilacın belli bir endikasyonda yani bir hastalığın tedavisinde etkinliğinin ve güvenliğinin ölçülmesidir. Hastalığı tedavi ederken hangi belirtilerin ne ölçüde tedavi edildiği, tedavi başarısı ve ortaya çıkan yan etkilerin raporlanması zorunludur. Ayrıca geri ödeme otoriteleri tarafından ilaçların maliyet etkinliklerinin de değerlendirilmesi istenmektedir. Maliyet etkinlik, ilacın tedavide kullanılmasıyla ortaya çıkan tutardan ibaret değildir. Maliyet etkinlik değerlendirmesi birkaç başlık altında yapılır. Sadece tedavinin tutarı değil, var olan tedavilerle karşılaştırıldığında ortaya çıkan etkinlik avantajı değerlendirilir. Değerlendirilen diğer bir alan, yan etkiler ya da etkisizliğin diğer tedavilere göre az olması ile ortaya çıkacak maliyet avantajıdır. Ayrıca, kişilerin işlevselliklerinin, üretkenliklerinin ve yaşam süreleri beklentilerinin normale çekilmesi ile kazanılacak maliyet avantajları dikkate alınır.

Dünyaya ve ülkemize baktığımızda Lundbeck'in odaklı olarak yenilikçi ilaç geliştirme faaliyetlerini sürdürdüğü sadece santral sinir sistemi alanında pek çok karşılanmamış ihtiyaç olduğunu görebiliyoruz. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'ne göre, dünyada 700 milyon insan santral sinir sistemi hastalığı tanısı ile izlenmektedir. Tedavideki ilerlemelere ve erken tanıyı artırmak için yapılan çalışmalara rağmen DSÖ, santral sinir sistemi hastalıkları olan kişilere karşı var olan belirgin bir stigmanın varlığını vurgulayarak bu konuyu gizli bir "insan hakları acil durumu" olarak tanımlamaktadır.

DSÖ'ne göre santral sinir sistemi hastalıklarının topluma yükü üretkenlik kaybı nedeniyle sadece Avrupa'da 350 milyar avro olarak beyan edilmekte ve bu tutarın kalp hastalığı ve kanserin toplam yükü kadar olduğuna dikkat çekilmektedir.

Bireyin sağlığının korunması, 1948 yılında İnsan Hakları Beyannamesi'nde yerini almıştır. Kişilerinin sağlıklarının korunması ve doğru tedaviye ulaşmaları Dünya Sağlık Örgütü'nün hedefleri arasındadır. Ülkemizde konunun uzmanları, sağlık meslek mensupları ve Sağlık Bakanlığı'na bağlı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, akılcı ilaç kullanımı konusunda ülkemiz için daha iyi hedeflemekte; ilaç endüstrisi çalışanları konunun bilincinde olarak etkinlik ve yan etki avantajı sağlayacak yenilikçi ve maliyet etkin ürünleri tedaviye sunmak için çalışmaktadırlar.

Deniz Seçkin

Tedavi Destek Hizmetleri Proje Müdürü
INNOVEX TÜRKİYE

Akılcı ilaç kullanımını geliştirmeye yardımcı olan hasta destek programları nasıl olmalıdır sorusuna cevap vermeden önce, akılcı ilaç kullanımı nedir ve neden bu yaklaşıma ihtiyaç duyuldu, kısaca bunu hatırlayalım. Tüm dünyada yanlış, gereksiz ve etkisiz ilaç kullanımı çeşitli boyutlarda sorunlara neden olmaktadır. Bu etkiler arasında hastalık ve ölüm oranlarında artış olması ve ilaçların yan etki riskinin artmasıyla tedavinin ekonomik ve sosyal maliyetinin artması sayılabilir. Bu nedenlerden dolayı dünyada çeşitli çözüm yolları üretilmeye, geliştirilmeye çalışılmış, bu kapsamda "Akılcı İlaç Kullanımı" çalışmaları başlatılmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün tahminlerine göre, ilaçların % 50'sinden fazlası uygun olmayan şekilde reçetelenmekte, temin edilmekte veya satılmaktadır. Tüm hastaların yarısı da ilaçlarını doğru şekilde kullanmamaktadır. Kronik hastalıkların tedavisi için harcanan sağlık harcaması maliyeti toplum sağlık harcamalarının yaklaşık %80'ini oluşturmaktadır. Bu demek oluyor ki kronik hastalıklarda tedavi uyumu ve akılcı ilaç kullanımı hem hastaların sağlıklı yaşamasında önemli rol oynamakta hem de sağlık harcamalarının optimize edilmesinde etkili bir faktördür. Hasta Destek Programları Türkiye'de 10 yıldır, dünyada ise 20 yıla yakın bir zamandır uygulanmaktadır. Bu programların temel amaçları, belirli bir hastalığa sahip veya belirli bir dönem ilaç kullanması gereken hastaların bilinçlendirilerek hekimlerin önerdiği tedavilerinin doğru ve düzenli bir şekilde kullanılmasına destek olmak ve tedavi uyumuna katkıda bulunarak tedavi başarı oranını yükseltmektir. Akılcı Hasta Destek Programı'nı oluştururken birçok faktörü değerlendirmek ve göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Öncelikle tedavi protokolünü ve hastalığı dikkate alarak tedavi sürecini zorlaştıran veya tedavi uyumunu olumsuz etkileyecek etkenler belirlenmeli ve daha sonrasında da o hastalığa sahip hastaların davranış modeli anlaşılmalıdır. Böylelikle tedavinin ve hastaların ihtiyaçlarının belirlenmesiyle hasta destek programı modeli (yüz yüze / çağrı merkezi / akıllı teknolojiler) en verimli etkiyi yaratacak şekilde belirlenmiş olur. En doğru şekilde kurgulanmış bu model de kuşkusuz en etkili sonuca ulaşmaya katkı sağlayacaktır.

Nurcan Yıldız

Genel Müdür
HEALTHY PEOPLE BY GREY

Akılcı olmayan ilaç kullanımı tüm dünyada bir sorun, ama Türkiye bu konuda başı çeken ülkelerden biri. Akılcı ilaç kullanımıyla, ilacın uygun etkide, doğru dozda, doğru sürede, en düşük maliyette yazılması, sonrasında hastanın takibi ve hastaya gerekli bilgilendirmenin yapılmasını anlıyoruz. Burada hastayı takip eden hekim kadar, eczacı, hemşire gibi uzmanlar ve hastanın kendisi de önemli rol oynuyor. Hatta doğru bilgilendirme akışını sağlamak için ilaç firmaları ve sağlık ajanslarının da sorumlu davranması oldukça önemli. Dünyada akılcı olmayan ilaç kullanımına örnek verecek olursak, çoklu ilaç kullanımı, gereksiz ve aşırı kullanım, klinik rehberlere uygun olmayan reçeteleme, hastanın kişisel tercihleri ile uygun olmayan ilaç kullanımı sayılabilir. Ne var ki, özellikle ülkemize has sorunlar da var. Gereksiz ve yanlış reçete yazma, hastaya ilaç kullanımına yönelik yetersiz bilgilendirme yapılması, evde stok amaçlı gereksiz ilaç bulundurulması, bir takım ticari uygulamalar bunların başlıcaları.

Bu sorunların sebeplerinin başında ise akılcı ilaç kullanımına dair akademik bilgi eksikliği, iş yükü ve personel sıkıntısı, alışkanlıklar, ilaç endüstrisinin etkileri ve sosyo kültürel etmenler geliyor. Akılcı olmayan ilaç kullanımı ülke bütçesi kadar sağlığımıza da zarar veriyor. Sonuç olarak maliyetler ve taniya uygunluk açısından ilaçların yaklaşık %50'si akılcı kullanılmıyor. Bizce bunun çözümü tüm paydaşlara akılcı ilaç kullanımını sorgulatmaktan geçiyor. "Ben veya hastam için bu ilaç gerçekten gerekli ya da uygun mu?" ya da "Yanlış ya da gereksiz ilaç kullanan 2 kişiden biri ben ya da hastam olabilir mi?" sorularını hemen her reçetede akıllara getirmek. İlaç kullanırken ve reçetelerken iki kere düşünülmesini sağlayacak bir iletişim yapmanın bu sorunun çözümü konusunda etkili bir adım olacağı düşüncesindeyiz.